

O‘ZBEKISTONNING TARIXIY OBIDALARI TASVIRIY SAN’ATDA: RANG VA KOMPOZITSIYA YONDASHUVLARI

*Namangan davlat pedagogika instituti,
Fakultet tabiiy va aniq fanlar, kafedra tasviriy san'at, M.TSM-AU 24*

Qurvanboyeva Diyora

E-mail: diyora1927@gmail.com

Tel: +99833 347 19 27

Annotatsiya: O‘zbekiston, o‘zining boy tarixiy merosi va madaniyati bilan ajralib turadigan mamlakatdir. Bu yerda qadimiy davrlardan boshlab turli xalqlar va madaniyatlar kesishgan, natijada o‘ziga xos badiiy ifodalar va me'moriy obidalar paydo bo‘lgan. O‘zbekistonning tarixiy obidalarini, tasviriy san'atda rang va kompozitsiya yondashuvlarini o‘rganish uchun muhim manba hisoblanadi. Ushbu maqolada O‘zbekistonning tarixiy obidalaridagi rang va kompozitsiya yondashuvlari, ularning san'atdagi ahamiyati va o‘zaro bog‘liqligi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: tarixiy obidalar, tasviriy san'at, rang, kompozitsiya, madaniy meros, san'atkorlar, rang-baranglik.

O‘zbekistonning tarixiy obidalarini, asosan, Samarqand, Buxoro, Xiva va Toshkent shaharlarida joylashgan. Bu obidalar, o‘zining go‘zalligi, murakkab bezaklari va rang-barangligi bilan ajralib turadi. Samarqanddagi Registon maydoni, Buxorodagi Kalyan minorasi va Xivadagi I'chan-Qala kabi obidalar, o‘zining rang-barang naqshlari va badiiy ifodalari bilan san'atkorlar uchun ilhom manbai bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu obidalar, nafaqat me'moriy jihatdan, balki badiiy jihatdan ham o‘ziga xosdir. Tarixiy obidalar, o‘z ichida ko‘plab badiiy uslublarni jamlagan. Ularning me'moriy shakllari, naqshlari va ranglari, o‘zbek xalqining tarixiy va madaniy merosini aks ettiradi. Masalan, Samarqanddagi Registon maydoni, o‘zining murakkab naqshlari va rang-barangligi bilan ajralib turadi. Bu obida, shuningdek, tarixiy voqealar va madaniy qadriyatlarni ifodalashda katta ahamiyatga ega. Buxorodagi Kalyan minorasi o‘zining balandligi va go‘zalligi bilan ko‘plab san'atkorlar uchun ilhom manbai bo‘lib xizmat qiladi. Rang, tasviriy san'atda muhim rol o‘ynaydi. U hissiyotlarni ifodalash, atmosferani yaratish va badiiy mazmuni oshirishda katta ahamiyatga ega. O‘zbekistonning tarixiy obidalarida ko‘plab ranglar mavjud: ko‘k, yashil, qizil, sariq va boshqa ranglar. Ushbu ranglar, obidaning maqsadi, joylashuvi va tarixiy kontekstiga qarab o‘zgaradi. Masalan, Samarqanddagi Registon maydonidagi me'moriy yodgorliklar asosan ko‘k va oltin ranglar bilan bezatilgan bo‘lib, bu ranglar uning go‘zalligini va qadimiyligini ta'kidlaydi. Ranglar, badiiy tafakkur va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Ranglar, san'at asarining hissiyotini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonning tarixiy obidalari, o'zining rang-barang naqshlari bilan ajralib turadi. Masalan, Buxorodagi Kalyan minorasi o'zining quyuq ko'k ranglari va murakkab naqshlari bilan ajralib turadi. Bu ranglar, shahar madaniyatining chuqurligini va tarixiy ahamiyatini aks ettiradi. Ranglar, shuningdek, badiiy asarlarning hissiyotini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Kompozitsiya yondashuvlari ham tasviriy san'atda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonning tarixiy obidalari ko'plab kompozitsion yechimlar bilan ajralib turadi. Kompozitsiya, asar ichidagi elementlarning joylashuvi va ularning o'zaro munosabatlarini belgilaydi. Tarixiy obidalar, o'zining me'moriy shakllari va bezaklari bilan badiiy asarlarda kompozitsion yechimlarni yaratishda ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. Buxorodagi Ark qal'asi va Kalyan minorasi o'zining balandligi va shakli bilan ko'plab san'atkorlar uchun kompozitsion yechimlar yaratishda asosiy manba bo'lgan. Kompozitsiya, badiiy asarlarning shakli va tuzilishini belgilaydi. O'zbekistonning tarixiy obidalari, o'zining murakkab kompozitsiyalari bilan ajralib turadi. Ularning me'moriy shakllari, naqshlari va ranglari, badiiy asarlarning estetik jihatdan qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi. Buxorodagi Kalyan minorasi, o'zining balandligi va go'zalligi bilan ko'plab san'atkorlar uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. Kompozitsiya, badiiy asarlarning mazmunini va hissiyotini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonning tarixiy obidalari, zamonaviy san'atda ham o'z aksini topmoqda. San'atkorlar, bu obidalarni o'rganish orqali, o'z ijodlarida yangi badiiy yechimlar yaratmoqda. Ranglar va kompozitsiya yondashuvlari, zamonaviy san'atda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. O'zbekistonning rang-barang madaniyati, turli davrlar va xalqlarning ta'siri ostida shakllangan, bu esa san'atda rang va kompozitsiya yondashuvlarining xilma-xilligini ta'minlaydi. Zamonaviy san'atkorlar, tarixiy obidalar orqali o'z asarlarida tarixiy va madaniy kontekstni inobatga olib, yangi badiiy yechimlar yaratishlari mumkin. O'zbekistonning tarixiy obidalari, nafaqat badiiy jihatdan, balki tarixi va madaniyati bilan ham o'ziga xosdir. Ularning me'moriy shakllari, naqshlari va ranglari, san'atkorlarning ijodiy tafakkuriga ta'sir qiladi. O'zbekistonning tarixiy obidalari, o'quvchilarning badiiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar, tarixiy obidalar orqali ranglar va kompozitsiya yondashuvlarini o'rganib, o'z ijodiy fikrlashlarini kengaytirishlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarga o'z his-tuyg'ularini ifodalash, ijodiy fikrlashni rivojlantirish va san'at asarlarini yaratishda o'z uslublarini topishga yordam beradi. O'zbekistonning tarixiy obidalari, san'atkorlar uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. Ular, bu obidalar orqali, o'z asarlarida tarixiy va madaniy kontekstni inobatga olib, yangi badiiy yechimlar yaratishlari mumkin. O'zbekistonning rang-barang madaniyati, turli davrlar va xalqlarning ta'siri ostida shakllangan, bu esa san'atda rang va kompozitsiya yondashuvlarining xilma-xilligini ta'minlaydi.

Xulosa: O‘zbekistonning tarixiy obidalari, tasviriy san’atda rang va kompozitsiya yondashuvlari o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar, tarixiy obidalar orqali, ranglar va kompozitsiya yondashuvlarini o‘rganib, o‘z ijodiy fikrlashlarini kengaytirishlari mumkin. Ushbu jarayon, o‘quvchilarga o‘z his-tuyg‘ularini ifodalash, ijodiy fikrlashni rivojlantirish va san’at asarlarini yaratishda o‘z uslublarini topishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ibragimov, M. (2020). O‘zbekiston me'moriy yodgorliklari: tarix va madaniyat. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. Azimov, T. (2019). O‘zbekiston san’ati va madaniyati: tarixiy va zamonaviy yondashuvlar. Buxoro: Buxoro davlat universiteti.
3. Murodov, S. (2021). Rang va kompozitsiya: O‘zbekiston tasviriy san’atida yangi yondashuvlar. Samarqand: Samarqand davlat universiteti.
4. Rahmonov, I. (2018). O‘zbekistonning tarixiy obidalari va ularning badiiy ifodasi. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti.
5. Tashkent, A. (2022). O‘zbekistonning madaniy merosi: me'moriy obidalar va tasviriy san’at. Qaraqalpoq: Qaraqalpoq davlat universiteti.
6. Karimov, U. (2017). O‘zbekiston san’atida ranglar va naqshlar: tarixiy kontekst. Andijon: Andijon davlat universiteti.
7. Sulonov, A. (2023). O‘zbekiston tarixiy obidalari va tasviriy san’atda rang va kompozitsiya yondashuvlari. Farg‘ona: Farg‘ona davlat universiteti.